

וכל זה בגחלת של מזבח, שהיתה עומדת להדלקה על המזבח, ולא נתקה למצווה אחרת.

ונחלקו אביי ורבא, מה הדין כשכיבה גחלת של מזבח, שבטלה מלהיות עומדת להדלקה על המזבח, כגון שכיבה גחלת שנטלוה מהמזבח לצורך הקטרת קטורת או הדלקת המנורה.

לשון ראשון, הכל מודים, שכל זמן שהגחלת על גבי המזבח, אף על פי שכבר נתקה ממערכתה לצורך מצווה אחרת, עדיין נחשבת היא אש של מזבח, והמכבה אותה חייב מלקות.

ומחלוקת אביי ורבא היא בגחלת כזו שכבר הורידה מהמזבח.

לדעת אביי – גם גחלת זו אסור לכבותה כגחלת של מזבח, והמכבה חייב מלקות.^א

ולדעת רבא – גחלת זו, אם כיבה אותה, הרי זה פטור, כי כבר אינה נחשבת אש של מזבח.

^א הקשה רבינו שמחה, דאמר לעיל, נתפזר הימנה קב גחלים, מכבדן לאמה, ופירש רש"י, לאמת המים שבעזרה. וקשה לאביי. (א) ופירש, דלאמה דלעיל אין זה אמת המים, אלא מקום הוא. (ב) ולי נראה דלא קשיא, דלא מיחייב, משום דכיון דבמתכוין חותה בשל ארבעה קבין ומערה לשל שלושה קבין, ונתפזר מהן קב, ומה שנתפזר אינו עומד לאוספן, אפילו אביי מודה, כיון דאינתיק אינתיק. אבל אש דמחתה ודמנורה מייירי דאחתה אארעא ובכלי, וחזי למצוטה, ולהכי חייב לאביי. ולרבא פטור, דלא מיחייב אלא או בראש המזבח או אפילו למטה היכא דקאי לאהדוריה, כמו המוריד גחלת וכיבה, דחזיא לאהדורה. ושוב מצאתי בתוספות תמיד של רבי ברוך ברבי יצחק שהקשה הקושיא, ותיירץ כמו שתירצתי. (ג) עוד תירץ, דמכבדן לאמה, לאחר שכבו. (ד) וכתב, שרבינו נסים זצ"ל הקשה אותה במגילת סתרים, וזהו לשונו, הא גחלים קדושים הן, כנתנן, הוסיף רבי עקיבא הסלת והלבונה והגחלים, שאם נגע טבול יום במקצתן, פסל את כולן, ואם כן איך מכבדן לאמה, והלא מפסיד קדשים. ותיירץ, דברושלמי מקשה זאת הקושיא בפרק בתרא דחגיגה, והכי גרסינן התם, תינח קטורת ולבונה, גחלים מאי, פירוש אמאי פסל את כולן, והלא אינם קדושים. אמר רבי בון בר רב כהנא, תיפתר בגחלים של יום הכפורים, שבמה שהוא חותה את כולן, הוא מכניס, אבל גחלים של כל יום, לא, כההיא דתנינן, נתפזר הימנה קב גחלים מכבדן לאמה, פירוש, גחלים של יום הכפורים, בכלי שחותה בו הוא מכניס, להכי הכלי מצרפן, אבל מחתה של כסף, שאין כליו, לא מצרפן להו, ואינו קדושים, ולכן מכבדן לאמה. ומיהו רבינו ברוך פירש פירוש הירושלמי בענין אחר, דבעי, למה פסל את כולן, והלא אינו צריך לכלי, שהרי נתפזר מהן קב גחלים, ואפילו למאן דאמר בחגיגה, דכלי מצרף, אפילו שאין צריך לכלי, היינו למאן דאמר צירוף דאורייתא, דאז הוסיפו חכמים אפילו שאין צריך לכלי, אבל למאן דאמר צירוף דרבנן, לא ... ומשני, בשל יום הכפורים, שהיו כולם קדושים, והוא הדין דהוה מצי לתרוצי במחתה שניה של שלושה קבין, שמאותה לא נתפזר כלל. (ה) ורבינו תם משיב להרב רבי יעקב ישראל בענין אחר, דלכך מכבדן לאמה, דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת, ולא מיקדשי הנך גחלים ... ואין לומר דמחתה ראשונה של ארבעה קבין לא היתה כלי שרת, דהא כתיב "ולקח מלא המחתה גחלי אש", משמע שהיתה כלי שרת. ולא יתכן לומר דווקא דיום הכפורים קדושה, דביום כפור כתיב קרא. ועוד כיון דהוה על המזבח, מקדש את הראוי לו. ודוחק לומר דהיינו דווקא בקרבנות. [תוס'].